

Q. F. F. Q. S.

THESES RHETORICÆ,

Qvæs,

*SUFFRAGANTE AMPLISS. FACULTATE PHILOSOPH. IN
REGIA ACADEMIA ABOENSI,*

PRÆSIDE

HENRICO HASSEL

Eloquent. Profess. Reg. & Ord.

h. t. RECTORE MAGNIFICO,

PUBLICO BONORUM EXAMINI SUBMITTIT,

JACOB GADOLIN J. F.

Boreæ Fennio,

DIE 12 Oct. AN. CCCCCXLIV.

LOCO HORISQUE CONSVETIS.

ABOÆ, EXCLID. JOH. KIÆMPE, REG. ACAD. TYP.

Plurimorum Reverendo atque Clarissimo,

DN. JACOBO GADOLIN,

PASTORI in Nouis meritissimo, Parenti ut optimo,
iga omni filiali reverentia atque cultu ad cineres
usqve prosequenda.

Plurima quidem sunt eademque maxima,
qua, Paren^s carissime, inde a prima infantiâ
in me contulisti beneficia; qvibus singulis explicane-
dis quae non sufficiam, hoc unum et singu-
lare paterni affectus documentum retinere non de-
bui, qvod ut saluti studiisque consulerem, ante
biennium \textcircled{E} qvod excurrit, me Upsaliam profi-
cisci juberet, donec cessarent hostiles isti in patria
firepitus, qvorum incertum exitum Ipse perma-
nens domi experiri non dubitabam. Hoc inquam
 \textcircled{E} innumerâ alia amoris Tui declaramenta du-
ant.

animam subeunt, tantum Tibi me obstrictum es-
se sentio, quantum Parenti filius potest unquam.
Quum vero reverentiam imis medullis infixam
alio modo testari non possem, hæc studiorum pri-
mitias Tibi, Parente indulgentissime, consecrare
sustineo. Ad cetera beneficia Tua id cumuli in-
star accedat, quod pietatem potius offerentis, quam
munusculi exilitatem respicias. Meum semper e-
rit, ad DEUM I. O. M. flagrantissima fundere
vota, velit Te, Pater optimus, in Ecclesia, Tibi
demandata, usum atque adificationem, familiaque
Tuae fulcrum, diu posthac sacrum sospitemque ser-
vare! Sic vovet vorebitque

Carissimi Parentis

Obedientissimus filius
JACOB GADOLIN.

Viro Perquam Reverendo atque Doctissimo,
Dn. ANDREÆ GADOLIN,

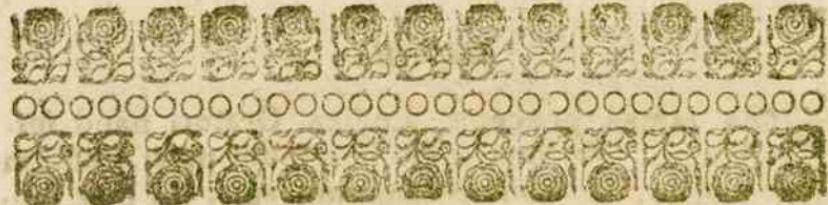
Sacellano Ecclesiarum GamleCarlebyensium meri-
tissimo, Fratri carissimo, æternum amando.

Viro Perquam Reverendo atque Doctissimo,
Dn. GREGORIO CHRYSELIO,

Sacellano in Paattis Dignissimo atque impigerrimo &
adfini honoratissimo.

OB fraterne atque singularis amicitia praestata
documenta quam plurima, in signum grati
animi, leviusculam hoc cartaceum munus, dat,
dicat E^c deicat

Auctor E^c Respon-
dens.

Theſ. I.

Eloqventiam ab antiquissimis inde temporibus, ob insignem, qvam habet præstantiam & utilitatem, in magno admodum fuisse pretio, & Rhetoribus quoque vel statuas extituisse, vel magistratus aut legationum munera demandata, vel alios qvosvis honores tributos esse constat. Non igitur mirum a Græcis Romanisque ita excultum esse eloquentiae studium, ut potius imitandi gloriam, qvam ulterioribus artem hanc incrementis provehendi spem posteris reliquisse homines facundissimi videantur.

Theſ. II.

Officium Oratoris est dicere ad persuadendum accommodate, ut auditores, qvo vult, slecte-
re ac moderari queat. Quam vero nulli sint
asistentes, ne dum obsequentes, sine argu-
mentis, istorum autem vim atque constructionem
inprimis doceat Logica, pater non licere Oratori
esse Logices ignarum.

Theſ.

Theſ. III.

Sola tamea præcepta Logica Oratori haud ſuf-
ſiciunt. Plurima enim hominum pars ſenſuum
ſtat judicio, & nonniſi langvide agit, ad qvæ ſen-
ſibus vel affectibus non incitatur; ea igitur dicen-
di ratio Oratori curæ cordiqve erit, qvæ ſeſus
maxime percellit, imaginationi ideas vivide repræ-
ſentat, animumqve fortiter flectit ac commovet;
ideoqve necelle eſt, ut ſenſum & imaginationis
vim legesqve penitus perſpiciat, atqve affectuum
qvoqve doctrinam universam exhaustiar.

Theſ. IV.

ID vero ut obtineat Orator, variæ ipſi in ſubſi-
dium vocandæ tunt artes, atqve, ut verbo Cice-
ronis utar, machinationes, ut ſic qvod fulmine
non valet, grandine efficiat. Nimirum cum in
Psychologia, qvæ Historiam & Philosophiam ani-
mæ continent, explicentur cauſæ mutationum per
animam humanam poſſibilium, ex illa ſtudioſus E-
loquentiæ diſcret excitare vel ſedare in hominum
animis motum, quem res & cauſa poſtulat.
Quemadmodum enim in Philoſophia Morali, cum
mores hominum & affectus ad virtutem compo-
nendi ſunt, ex Psychologicis illorum natura & inno-
les cognosci debet; ita idem necelle eſt in Rheto-
gicis, qvum perſuadendo ſunt moderandi.

Theſ.

Continet itaque Psychologia in se, saltem quæ partem, principia præceptorum Rheticorum, adeoque hæc ex illis instar conciusionum deduci possunt.

Thes. VI.

Argumentorum delectus habendus est, pro diversa auditorum natura, statu ac conditione. Videndum enim quibus præsertim rationibus illi ducantur, & quæ ad eorum mores accommodata optime sint; illa maxime exaggeranda, occultanda vero quæ ab iis aliena fuerint. Ita enim fiet, ut cum se pluribus attempaverit Orator, pluriua quoque in suas partes animos pertrahat.

Thes. VII.

In argumentis disponendis hunc ordinem servandum esse docent Rethores, ut fortiora ponantur in primo & ultimo loco, debiliora vero in medium mittantur. Ratio ex Psychologia hæc reddi potest, quia nimirum ad primum omnes avide attendunt; ultimum vero in recenti est memoria, cum sententia sit ferenda; totum autem argumentorum systema, cum attentio non sustineat, constile tantum sibi repræsentant.

Thes. VIII.

Præparatis ac dispositis argumentis, proximum est Oratori, ut ista in auditorum animos insi-

nuare queat, cui fini exordia, transitiones, epilogi, &c. interviunt; quae omnia ita sunt instruenda ut & ad attentionem excitandam, & benevolentiam conciliandam, & fidem faciendam sint apta.

Ibej. IX.

Præterea plurima sunt, quibus ad scopum suum uti experientia docuit Oratores Tropi præsertim & schemata magni sunt momenti. In tropis adhibentur verba aliena, mutata eorum significatione, adeo ut qui audit, alio duci videatur cogitatione, neque tamen aberret, quæ, teste Cicerone, maxima est delectatio. Cur autem non aberret, ratio in mundo est. In tropis enim mutatur significatio propter similitudinem rerum, vel aliam quamvis relationem. Quum igitur polleat anima vi reproducendi ideas præteritas, quæ cum præsentibus cognitionem aliquam habent, hinc intelligitur, ad perceptionem vocis, in sensum alienum rite translatæ, facile in mentem redire ideam, quam illa vox ad præsens institutum accommodatam excitare valet, adeoque fieri non posse, ut ab instituto aberret auditor. Verum cur tantopere delectet, id non solum ideo fit, quod imaginationi sensu imitatrici sic exhibetur magis res, verum etiam, quia simul menti repræsentatur, licet confusa aliquis in varietate consensus, ex similitudine, dependentia vel quacunqve rerum affectione mutua oriundus. Anima enim per naturam dis-

disposita est ad voluptatem ex tali representatione
capiendam. Schemata vero, quorum multiplex o-
mnino est usus, cum natura intentis conterre pro-
posita brevitas vetat.

Thes. X.

IN genere autem sciendum, omnia ornamen-
torum frequentiam ex natura auditorum factiri
oportere Oratorem, quod exemplo attentionis ex-
citandæ vel conservandæ probasse sufficiat. Pon-
amus esse auditores duos, qui attendendi diversas
quidem vires, æqualem vero voluntatem ha-
bent, erant illorum attentiones in ratione vi-
rium attendendi. Porro si duo æquali gaudeant
attendendi vi, sed diversas ex re dicenda percipiant
voluptates, erunt horum attentiones in ratione vo-
luptatum. Itaque cum, per hypothesin, solius at-
tentionis gratia ornamenta orationi adhibeantur,
ideoque ubi majores fuerint attentiones, or-
namenta sufficient pauciora, potest demonstra-
tione mathematica evinci, frequentiam ornamento-
rum, in omni casu, esse debere in ratione determi-
nata virium attendendi & voluptatum, quas ex
re dicenda perciperent, si sermone vulgari propo-
neretur, & per consequens, mensuram eorum ex
natura auditorum capiendam. Nimirum tamen or-
namentis, quæ sic lenocinia potius erunt, non cu-
mulanda est oratio, ne auditores, arte detecta, in-
fidias

6

Sfidias sibi parari metuant, vel fastidio ac satietate detessi penitus torpescant.

Theſ. XI.

PLurimum quoque refert, quomodo in dicendo se gerat Orator, adeo ut eadem oratio pro diversa facile habeatur, si eam personae diversæ proclamaverint; nam ex voce, oculorum motu & gestibus omnia fere metiri solet multitudo. Itaque ad sensus nutumque auditorum actionem conformare debet.

Theſ. XII.

Quod si licet nobis cum Cicerone perfectam oratoris ideam fingere, quemadmodum Plato rempublicam, Verulamius societatem eruditorum, ipsi vix sufficiet omnis cognitio humana, quæ habeat & facultatem & materiam dicendi accommodare ac sufficienter ad perividendum.

Theſ. XIII.

FAcultas fingendi non in poësi tantum atque oratione, sed in scientiis quoque, quæ rigidæ demonstrationis ritum exigunt, alium habet eximium.

Theſ. XIV.

Iscer quæstiones forenses, secundum instituta patrum, oratorium colorem respuant, non tamen veræ Rhetorices etiam in patria nullus usus est.

